

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 4/2010-66

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. marca 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika, o prijatej sťažnosti B. S., toho času vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. N. T., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 193/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo B. S. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 193/2009 **p o r u š e n é b o l i .**

2. B. S. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je mu povinný uhradiť Okresný súd Zvolen do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá uhradiť trovy právneho zastúpenia B. S. v sume 454,96 € (slovom štyristopäťdesiatštyri eur a deväťdesiatšesť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. N. T., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Zvolen je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 454,96 € (slovom štyristopäťdesiatštyri eur a deväťdesiatšesť centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 7000060515/8180 vedený v Štátnej pokladnici do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 4/2010-47 z 18. februára 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť B. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 193/2009 v súvislosti s jeho rozhodovaním o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 27. júla 2009.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľa vyjadril okresný súd podaním zo 16. marca 2010, v ktorom okrem iného uviedol:

„Obvinený B. S. bol vzatý do väzby uznesením sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu Zvolen 0Tp 193/2009 zo dňa 22. 05. 2009. Dňa 22. 07. 2009 podal obvinený B. S. žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, táto došla súdu dňa 27. 07. 2009. Dňa 29. 07. 2009 bola žiadosť obvineného zaslaná na Okresnú prokuratúru Zvolen ohľadom ich vyjadrenia, ktoré súdu došlo 03. 08. 2009 a následne bol určený termín neverejného zasadnutia o väzbe na deň 19. 08. 2009. Na neverejnom zasadnutí súd zamietol žiadosť o prepustenie obvineného z väzby a neprijal písomný sľub. Proti uzneseniu obvinený zahlásil sťažnosť. Nakoľko v dňoch 22. 08. - 01. 09. 2009 sudca čerpal riadnu dovolenku, poveril vyššiu súdnu úradníčku vypracovaním uznesenia, ktoré bolo vypracované dňa 28. 08. 2009 a následne bolo sudcom podpísané. Do kancelárie bol spis doručený podľa došlej pečiatky dňa 04. 09. 2009 a uznesenia boli doručované dňa 17. 09. 2009 s tým, že prokuratúre dňa 23. 09. 2009, obvinenému a obhajcovi dňa 24. 09. 2009. Následne bol spis dňa 05. 10. 2009 predložený na Krajský súd v Banskej Bystrici.

V závere chcem poukázať na neúmerný nápad trestných vecí za posledné obdobie (rok 2007 858 vecí/1039 osôb, rok 2008 950/1155, rok 2009 1062/1293) a malého počtu sudcov vybavujúcich trestnú agendu (v istom období len 3!) a teda z toho vyplývajúcu preťaženosť trestnej kancelárie a asistentky senátu 3T, pričom táto bola viackrát na zdravotnom ošetrovaní v priebehu mesiaca september 2009.“

Právny zástupca sa k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním, v ktorom okrem iného uviedol:

«Porušovateľ vo svojom stanovisku (stanovisko porušovateľa) uvádza presné časové údaje o tom, kedy ktoré úkony boli v súvislosti so Žiadosťou sťažovateľa o prepustenie z väzby zo dňa 22. 07. 2009 (Okresnému súdu Zvolen - porušovateľovi doručenou dňa 27. 07. 2009) (ďalej len „žiadosť“) vykonávané. Porušovateľom uvádzané údaje o čase - dátume vykonania jednotlivých úkonov v rámci konania vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn.: 0Tp/193/2009 sa presne zhodujú s dátumami, ktoré boli sťažovateľom uvádzané v jeho sťažnosti zo dňa 09. 11. 2009, Ústavnému súdu Slovenskej republiky doručenej dňa 11. 11. 2009 (ďalej len „ústavná sťažnosť“), ako aj s dátumami, ktoré boli uvedené v Doplnení

ústavnej sťažnosti zo dňa 10. 02. 2010, Ústavnému súdu Slovenskej republiky doručenej dňa 11. 02. 2010 (ďalej len „doplnenie ústavnej sťažnosti“) a ktoré jednoznačne vyplývajú zo spisového materiálu súdneho spisu porušovateľa, sp. zn.: 0Tp/193/2009, ako aj zo súdnych spisov Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej aj len ako „krajský súd“), sp. zn.: 5 Tpo/83/2009 a sp. zn.: 5 Tpo/84/2009.

Porušovateľ teda vo svojom vyjadrení nepopiera ale naopak sám potvrdzuje skutočnosť, že od momentu, kedy bola žiadosť sťažovateľa doručená Okresnému súdu Zvolen - porušovateľovi, t. j. odo dňa 27. 07. 2009, do rozhodnutia porušovateľa o tejto žiadosti, t. j. do 19. 08. 2009 - vyhlásenia Uznesenia sp. zn.: 0 Tp/193/2009, zo dňa 19. 08. 2009 (ďalej len „Uznesenie“), uplynulo 23 dní a do dňa, kedy sa toto Uznesenie doručilo sťažovateľovi (dňa 24. 09. 2009) uplynulo od doručenia, žiadosti až 59 dní. Porušovateľ rovnako nepopiera, ale potvrdzuje, že napriek tomu, že sťažovateľ podal proti Uzneseniu Okresného súdu Zvolen (ďalej aj len ako „okresný súd“) sťažnosť priamo na neverejnom zasadnutí už dňa 19. 08. 2009, doručil porušovateľ predmetný spis na rozhodnutie nadriadenému súdu - krajskému súdu až dňa 05. 10. 2009, čo je celkom 70 dní odo dňa doručenia žiadosti sťažovateľa na okresný súd.

V tejto súvislosti je dôležité poukázať na tú skutočnosť, že v stanovisku porušovateľa absentuje akákoľvek konkrétna, výslovná argumentácia, ktorou by porušovateľ odmietal, alebo popieral, že by jeho postupom v konaní č. k.: 0 Tp/193/2009 a Uznesením, došlo v súvislosti so žiadosťou sťažovateľa k porušeniu práva sťažovateľa podľa Článku 17, ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“) a podľa článku 5, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, na urýchlené, neodkladné rozhodnutie o žiadosti o prepustenie z väzby, tak ako to uvádza sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti.

Vo svojom stanovisku sa porušovateľ voči ústavnej sťažnosti sťažovateľa bráni, resp. na svoju obranu uvádza iba skutočnosť, že v dňoch 22. 08. 2009 až 01. 09. 2009 zákonný sudca čerpal riadnu dovolenku a preto poveril vypracovaním Uznesenia vyššiu súdnu úradníčku a tiež poukazuje na neúmerný nápad trestných vecí za posledné obdobie -konkrétne za roky 2007, 2008 a 2009, ako aj na malý počet sudcov vybavujúcich trestnú agendu a z toho vyplývajúcu preťaženosť trestnej kancelárie a asistentky senátu 3T. Zároveň porušovateľ uviedol, že uvedená asistentka bola v priebehu mesiaca september roku 2009 viackrát na zdravotnom ošetrovaní.

Sťažovateľ má za to, že uvedená argumentácia porušovateľa neobstojí a domnieva sa, že konajúce súdy (a teda aj porušovateľ) majú dbať o účinnú aplikáciu ust. § 2, ods. 6 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) ako aj o dodržiavanie práv podľa článku 17, ods. 5 Ústavy SR a podľa článku 5, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, na urýchlené, neodkladné rozhodnutie o žiadosti o prepustenie z väzby, aj vlastnou vnútornou organizáciou práce ako aj potrebným personálnym zabezpečením. Sťažovateľ je presvedčený, že dôvody, ktoré porušovateľ uvádza vo svojom stanovisku nemôžu ospravedlniť porušenie uvedených práv sťažovateľa a nevylučujú zodpovednosť porušovateľa za ich porušenie.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti sme i naďalej toho názoru, že zo strany konajúceho okresného súdu v predmetnom konaní došlo k porušeniu práva sťažovateľa podľa článku 17, ods. 5 Ústavy SR a podľa článku 5, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, na urýchlené, neodkladné rozhodnutie o žiadosti o prepustenie z väzby a to tým, že okresný súd preukázateľne rozhodol o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu až po 23 dňoch, odkedy mu bola doručená žiadosť sťažovateľa, a po tom, ako sťažovateľ podal proti jeho rozhodnutiu sťažnosť, predložil spis na rozhodnutie nadriadenému orgánu až po 70 dňoch odo dňa podania žiadosti sťažovateľom.

Porušovateľ nepostupoval pri svojom rozhodovaní v uvedenom konaní tak, aby to bolo možné kvalifikovať ako rešpektovanie citovaných ustanovení Ústavy SR ako aj Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Opakovane uvádzame, že uvedenú lehotu nie je podľa sťažovateľa možné považovať za primeranú a v žiadnom prípade nemôže zodpovedať a nezodpovedá požiadavke na urýchlené rozhodovanie v prípade žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle ustanovení § 2, ods. 6 a § 79, ods. 3 Trestného poriadku, a v zmysle ustanovení článku 17, ods. 5 Ústavy SR a článku 5, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Máme za to, že o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby nebolo rozhodnuté urýchlene, resp, bez meškania a bola tak porušená požiadavka neodkladnosti rozhodovania o tejto žiadosti ako aj základné práva sťažovateľa podľa článku 17, ods. 5 Ústavy SR a článku 5, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, tak ako to bolo podrobne opísané v doplnení ústavnej sťažnosti.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom príslušného spisového materiálu (súdneho spisu okresného súdu týkajúceho sa posudzovaného konania) dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že väzba má mať striktné obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „a bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu. Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie, bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezichieri z roku 1989, A-164, § 21, Neumeister z roku 1968, A-8, § 24 a Sanchez – Reisse z roku 1986, A-107, § 55).

Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám zbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybníť zákonnosť zbavenia slobody, dáva týmto

osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti zbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (Rehbock c. Slovinsko, rozhodnutie z 28. novembra 2000, Vodeničarov c. Slovenská republika, rozsudok z 21. decembra 2000, § 33 - § 36).

Ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 7/00, v ktorom sa zaoberal požiadavkou urýchllosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby aj z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru, okrem iného uviedol, že aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchllosti posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (obdobne pozri aj I. ÚS 18/03, III. ÚS 351/05).

Požiadavke neodkladnosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03).

Zo spisového materiálu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľ mu doručil žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu 27. júla 2009. Okresný súd o jeho žiadosti rozhodol 19. augusta 2009 tak, že ju zamietol. Sťažovateľ na tomto neverejnom zasadnutí podal proti nemu v rámci zákonnej lehoty sťažnosť. Uznesenie bolo sťažovateľovi doručené až 24. septembra 2009. O sťažnosti krajský súd rozhodol 8. októbra 2009 (spisový materiál v tejto veci bol krajskému súdu doručený 5. októbra 2009). Okresnému súdu bol spisový materiál v predmetnej veci spolu s uznesením krajského súdu vrátený späť 16. októbra 2009.

Od momentu, keď bola žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby doručená okresnému súdu 27. júla 2009, do rozhodnutia okresného súdu o tejto žiadosti, t. j. do 19. augusta 2009 (vyhlásenie uznesenia na neverejnom zasadnutí), uplynulo 23 dní. Ústavný súd poznamenáva, že toto rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené až 24. septembra 2009.

Okresný súd spis na rozhodnutie nadriadenému súdu predložil až 5. októbra 2009, čo je celkom 70 dní odo dňa doručenia žiadosti sťažovateľa okresnému súdu.

Už samotné takéto zistenie je postačujúce na prijatie záveru o zdĺhavosti postupu okresného súdu v rámci konania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby.

Postup okresného súdu v tomto konaní nespĺňal požiadavku neodkladnosti a urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a podľa čl. 17 ods. 5 ústavy predovšetkým pri vykonávaní jednoduchých procesných úkonov (predloženie spisu krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu z 19. augusta 2009), ktoré nastalo až po 47 dňoch od podania jeho sťažnosti, v dôsledku čoho došlo k jeho výraznému predĺženiu.

Ústavný súd s prihliadnutím na svoju doterajšiu judikatúru, v ktorej už vyslovil, že personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či postup súdu v konaní bol ústavne súladný (napr. III. ÚS 14/00, I. ÚS 156/02, I. ÚS 127/04), nemohol akceptovať tvrdenie okresného súdu, že k predĺženiu uvedeného konania došlo v súvislosti s neprimeraným počtom vecí pridelených do senátu, resp. v dôsledku malého počtu sudcov vybavujúcich trestnú agendu.

S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že okresný súd pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa doručenej okresnému súdu 27. júla 2009 porušil svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 193/2009 jeho základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, ako aj jeho právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

III.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia spolu v sume 1 500 € z dôvodov uvedených bližšie vo svojej sťažnosti (poukazujúc najmä na stav právnej neistoty, ktorý nepriaznivo vplýval na jeho psychické rozpoloženie vo väzbe).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Ústavný súd považoval za oprávnenú sťažovateľovu požiadavku na priznanie finančného zadost'učinenia, a to v sume 500 €. Vzhľadom na intenzitu porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, ako aj práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru nebolo v danom prípade možné považovať za postačujúce iba samotné deklarovanie závažného porušenia základného práva sťažovateľa.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu požiadal o priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom v sume 454,96 €, a to za 3 úkony právnej pomoci a náhradu režijného paušálu.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania zistil, že uplatnená náhrada trov konania (za tri úkony právnej služby a režijný paušál) je v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, a preto priznal náhradu trov v požadovanej sume.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 148 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Keďže ústavný súd sťažovateľovi na základe jeho žiadosti a po splnení podmienok ustanovil právneho zástupcu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil Kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenému právnenému zástupcovi trovy právneho zastúpenia v sume 454,96 €. Zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet Kancelárie ústavného súdu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2010